

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen en opmerkingen bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de woning Neuhuys in Antwerpen (Deurne)

Provincie: Antwerpen

Gemeente: Antwerpen, 32ste afdeling - Deurne, 6de afdeling, sectie B

Objectnummer: 4.01/11002/2495.1

Dossiernummer: 4.001/11002/144.1

Omschrijving:

woning Neuhuys, Cruyslei 62

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel,

23 APR. 2019

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen en opmerkingen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen Omgeving, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Omgeving

Het advies werd gevraagd op 7 december 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 7 december 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.3. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 7 december 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken stad Antwerpen

Het advies werd gevraagd op 7 december 2018.

Stad Antwerpen

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 21 december 2018 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 7 december 2018.

De VCOE bracht een voorwaardelijk gunstig advies uit. Ze overschreed de adviestermin van zestig dagen. In uitvoering van artikel 6.1.3. van het Onroerendergoeddecreet is het advies gunstig.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.4. Opmerkingen van de zakelijkrechthouders

Het agentschap Onroerend Erfgoed vroeg op 7 december 2018 opmerkingen aan de zakelijkrechthouders (Onroerendergoeddecreet artikel 6.1.3.).

De zakelijkrechthouders gaven op 31 januari 2019 verschillende opmerkingen over de bescherming van het onroerend goed. De opmerkingen maken integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Omwille van privacy-redenen zijn de opmerkingen van de zakelijkrechthouders anoniem opgenomen in dit document.

Behandeling van de opmerkingen

1.4.1. Opmerking 1. Omwille van de verregaande staat van renovatie van het interieur vraagt men de schrapping van de bescherming van het interieur. Men gaat niet akkoord met de bescherming van het volledige interieur en het herstel in originele staat dat hier eventueel uit zou kunnen volgen. De trapwand in limbahout en de tegels in het woongedeelte, noch de keuken en badkamer zijn origineel.

Antwoord:

De reden waarom het interieur mee beschermd is, is omwille van de vrijwel volledig bewaarde oorspronkelijke planindeling en de aanwezigheid van voldoende oorspronkelijke interieurelementen. Hoewel bepaalde vertrekken door de jaren heen van functie of inrichting gewijzigd zijn (bv. keuken op begane grond, badkamer op tussenverdieping), gaan deze in hun configuratie terug op de oorspronkelijke planindeling. Dit blijkt duidelijk uit een vergelijking van de huidige toestand en de bewaarde bouwaanvraag. Ook blijkt de erfgoedwaarde van het interieur verder uit de aanwezigheid van voldoende belangrijke interieurelementen zoals de houten trap, de binnendeuren, bepaalde tegelvloeren zoals in de gang, keuken en badkamer, en de schouw.

Gezien de huidige toestand van het interieur zowel in planindeling als in bepaalde interieurelementen nog sterk aansluit bij de oorspronkelijke toestand wordt in de door bescherming beoogde beheersdoelstellingen een "herstel in originele staat" niet voorgesteld.

De bewering van de zakelijkrechthouder dat de tegels in het woongedeelte niet origineel zijn, wordt niet verder geduid en beargumenteerd. Dat de grijze tegelvoer in de living en eetplaats later geplaatst of herplaatst zou zijn, is mogelijk, maar werd tijdens het waarderingsonderzoek niet teruggevonden in archiefdocumenten (geen lastenboek bewaard). Wegens deze onduidelijkheid is het principe van betegelde vloeren in het woongedeelte (living en eetplaats) aan te houden, maar wordt de beschrijving van de tegelvloeren zowel in het ministerieel besluit (artikel 2, derde en vierde paragraaf van pagina 3) als in het inhoudelijk dossier (1.3., tweede paragraaf van pagina 9) aangepast/genuanceerd.

De afwerking van de trapleuning en trapwand met limbahout daarentegen is vrijwel zeker te beschouwen als een origineel interieurelement en aldus ook als een erkend erfgoedelement. In een vergelijkende studie van een 16-tal burgerwoningen van Stynen uit de jaren 1930 in de tentoonstellingswijk in Antwerpen, blijkt dat Stynen geregeld met deze specifieke houtafwerking in zijn interieurontwerpen werkte. Zo werd de trapleuning, ongeacht het type trap, doorgaans uitgevoerd in platen van Congolees Limbahout. In het artikel komt onder

meer de beschermingswaardige woning Janssens (Ruytenburgstraat, Berchem) uitvoerig aan bod en wordt de trap in deze woning beschouwd als een origineel interieurelement. De afwerking van de trap in de woning Janssens met een trapleuning van genagelde platen van limbahout vertoont een opvallende gelijkenis met de afwerking van de trapleuning en trapwand in de woning Neuhuys. De studie waarvan sprake verscheen in een artikel dat werd toegevoegd aan de bronnenlijst van het inhoudelijk dossier: JAENEN M., 2015: Léon Stynen: interieurontwerpen tijdens de jaren 1930 in Antwerpen, In: M&L, 34/2, 4-19. Om deze redenen is de bescherming van het interieur aan te houden.

1.4.2. Opmerking 2. Omwille van de totale staat van renovatie en de huidige eisen van comfort en duurzaamheid vraagt men de schrapping van de bescherming van de achtergevel.

Antwoord:

De achtergevel maakt deel uit van de bescherming omdat deze inherent deel uitmaakt van het bouwvolume en omdat de gevelgeleding met muuropeningen nog conform de oorspronkelijke toestand is. Dit blijkt duidelijk uit een vergelijking van de huidige toestand en de bewaarde bouwaanvraag. Door de aanpassing/vernieuwing in gevelafwerking en schrijnwerk wordt erkend dat de erfgoedwaarde van deze gevel weliswaar beperkt is. Om deze reden werd de beschrijving van de achtergevel in het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit dan ook bewust bondig gehouden. Het beperkt bewaard origineel schrijnwerk in deze gevel vormt geen doorslaggevend element in de waardebeoordeling van het geheel. Daarom zijn deze elementen niet nader omschreven als erfgoedelement. Voor de achtergevel is dus kwalitatief en geïntegreerd nieuw schrijnwerk mogelijk. De waarde van de gevel ligt voornamelijk in het gevelbeeld en de bewaarde gevelgeleding.

Om deze redenen is de bescherming van de achtergevel aan te houden. Gezien er echter een wezenlijk verschil is tussen de erfgoedwaarde van de voorgevel en die van de achtergevel en dit niet voldoende tot uiting komt in het ministerieel besluit, artikel 3, beheersdoelstelling 2° (nu 3°), is deze in die zin aangepast en duidelijker geformuleerd.

1.4.3. Opmerking 3. Omwille van de huidige maatschappelijke normen inzake isolatie en energiezuinigheid vraagt men de schrapping van het behoud en herstel van de stalen raamprofielen en het ambachtelijke enkele glas in de voorgevel. Men heeft geen bezwaar tegen bepalingen die verplichten om aanpassingen uit te voeren met respect voor het originele bouwplan zonder deze in strikte zin na te leven.

Antwoord: Binnen deze bescherming vormt net de voorgevel wegens de kenmerkende gevelafwerking en het authentiek stalen schrijnwerk een zeer wezenlijk erfgoedelement met hoge architecturale waarde. Daarom is het behoud en (waar nodig) herstel van deze erfgoedelementen een terechte doelstelling. In geval het schrijnwerk niet hersteld kan worden, is een vervanging naar bestaand historisch model aangewezen. Om hedendaagse comfort- en gebruikerseisen te verzoenen met het behoud van specifieke erfgoedwaarden beschikt het agentschap over diverse afwegingskaders, zo ook met betrekking tot historisch schrijnwerk, te raadplegen op de website.

Binnen de context van opmerking 3 is voor de woning Neuhuys een globale benadering van het energie- en comfortvraagstuk aan te raden. Het is mogelijk om voor beschermd onroerend erfgoed voor energiebesparende maatregelen vermeld in een 'energie-audit onroerend erfgoed' een erfgoedpremie aan te vragen. Voor de uitvoering van een energie-audit kan tevens een onderzoekspremie worden gevraagd.

Om voornoemde reden is de beheersdoelstelling met betrekking tot de voorgevel, zoals geformuleerd in het ministerieel besluit, artikel 3, 2° (nu 3°), aan te houden. Gezien er echter een wezenlijk verschil is tussen de erfgoedwaarde van de voorgevel en die van de achtergevel

en dit niet voldoende tot uiting komt in de voornoemde beheersdoelstelling, is deze in die zin aangepast en duidelijker geformuleerd.

Conclusie: de opmerkingen hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit. Het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit werden als volgt aangepast:

- Aan het inhoudelijk dossier werd volgende bron toegevoegd: JAENEN M., 2015: Léon Stynen: interieurontwerpen tijdens de jaren 1930 in Antwerpen, In: M&L, 34/2, 4-19.
- De beschrijving van de tegelvloeren in de woning werden zowel in het ministerieel besluit (artikel 2, derde en vierde paragraaf van pagina 3) als in het inhoudelijk dossier (1.3., tweede paragraaf van pagina 9) aangepast/genuanceerd.
- In het ministerieel besluit werd in artikel 3, beheersdoelstelling 2° (nu 3°) anders geformuleerd met het oog op een beter onderscheid in het beheer van de voor- en achtergevel.

1.5. Aanvullingen

- In het ministerieel besluit werd in artikel 1 de specifieke verwijzing naar de achtertuin geschrapt gezien deze geen bijzondere erfgoedwaarde heeft.
- In het ministerieel besluit werd in de olijsting van de beheersdoelstellingen (artikel 3) een paragraafnummer toegevoegd, naar analogie met andere beschermingsdossiers.

1.6. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige bescherming

De opmerkingen van de zakelijkrechthouders hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit. Het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit werden als volgt aangepast:

- Aan het inhoudelijk dossier werd een bron toegevoegd.
- De beschrijving van de tegelvloeren in de woning werden zowel in het ministerieel besluit (artikel 2, derde en vierde paragraaf van pagina 3) als in het inhoudelijk dossier (1.3., tweede paragraaf van pagina 9) aangepast/genuanceerd.
- In het ministerieel besluit werd in artikel 3, beheersdoelstelling 2° (nu 3°) anders geformuleerd met het oog op een beter onderscheid in het beheer van de voor- en achtergevel.

In het ministerieel besluit werden volgende aanvullingen/verbeteringen aangebracht:

- In het ministerieel besluit werd in artikel 1 de specifieke verwijzing naar de achtertuin geschrapt gezien deze geen bijzondere erfgoedwaarde heeft.
- In het ministerieel besluit werd in de olijsting van de beheersdoelstellingen (artikel 3) een paragraafnummer toegevoegd, naar analogie met andere beschermingsdossiers.